

ЗАКОН ЗА ФИНАНСИСКО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ¹

Член 1

Со овој закон се уредуваат условите и начинот за користење на финансиско обезбедување на побарувања врз основа на договори за финансиско обезбедување.

Член 2

(1) Субјекти кои можат да користат финансиско обезбедување на побарувањата согласно со овој закон се:

- 1) органите на државната власт, органите на општините, органите на општините во градот Скопје и градот Скопје;
- 2) Народната банка на Република Македонија;
- 3) Европската централна банка, Банката за меѓународни порамнувања, Меѓународниот монетарен фонд, Европската инвестициона банка, централните банки на државите членки на Европската унија, како и мултилатералните развојни банки;
- 4) банките;
- 5) лизинг друштвата;
- 6) брокерските куќи;
- 7) осигурителните друштва;
- 8) друштвата за управување со инвестициски и пензиски фондови;
- 9) клириншките куќи, депозитарите за хартии од вредност и берзи и
- 10) Фондот за здравствено осигурување на Република Македонија, Фондот за пензиско осигурување на Република Македонија и Фондот за осигурување на депозити.

(2) За субјекти од ставот (1) на овој член се сметаат и други правни лица кои спаѓаат во големи трговци согласно со Законот за трговските друштва, кога склучуваат договори за финансиско обезбедување со субјектите наведени во ставот (1) од овој член.

Член 3

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. Финансиско обезбедување е финансиски инструмент, односно готовина кое врз основа на договор за финансиско обезбедување се користи за обезбедување на побарувања;
2. Финансиски инструменти се акции и други хартии од вредност еднакви на акции, обврзници и други форми на должнички хартии од вредност

¹ Законот за финансиско обезбедување е објавен во "Службен весник на Република Македонија", бр. 84/08.

наменети за тргување на пазарот на капитал, како и кои било други хартии од вредност со кои се тргува и кои на сопственикот му даваат право на откуп, продажба, односно замена на акции, обврзници или други хартии од вредност или кои овозможуваат порамнување (освен платежни инструменти), вклучувајќи ги инструментите на пазарот на пари и сите останати права во врска со погоре споменатите финансиски инструменти;

3. Готовина се пари одобрени на сметка во која било валута или слични побарувања за отплаќање на парите, како што се депозити на пазарот на пари, освен банкноти и монети;

4. Договорот за финансиско обезбедување е договор за финансиско обезбедување со пренос на сопственост или договор за финансиско обезбедување со заложно право;

5. Договор за финансиско обезбедување со пренос на сопственост е договор вклучувајќи ги и репо-договорите, со кој правото на сопственост на финансискиот инструмент или готовината во текот на траењето на обезбедувањето во целост преминува од давателот на финансиското обезбедување на примателот на финансиското обезбедување;

6. Договор за финансиско обезбедување со заложно право е договор со кој правото на сопственост на финансискиот инструмент, односно готовината во текот на траењето на обезбедувањето, останува кај давателот на финансиското обезбедување, а примателот на обезбедувањето стекнува заложно право;

7. Еднакво финансиско обезбедување е:

а) плаќање на ист износ на пари во иста валута, во случај на договори чие обезбедување е готовина и

б) обезбедување на финансиски инструменти од ист издавач, односно должник, од иста емисија или класа, со иста номинална вредност, во кои се инкорпорирани исти права, во случај на договори чие обезбедување се финансиски инструменти.

Ако со договорот за финансиско обезбедување се определени други имотни права, кои со настапување на определени околности мора да се обезбедат наместо финансиските инструменти дадени за обезбедување и обезбедувањето на тие имотни права се смета како еднакво обезбедување;

8. Условот за извршување на обезбедувањето е неисполнување на договорот, односно друг настан договорен меѓу странките или определен со овој закон, со чие настапување примателот на финансиското обезбедување добива право да го реализира финансиското обезбедување или настанува пребивање со затворање;

9. Пребивање со затворање значи настанување на услови за завршување на обезбедувањето и сите непристигнати обезбедени побарувања се сметаат за пристигнати, трансформирање на непаричните побарувања во парични

побарувања и можност за меѓусебно порамнување според нивната моментна вредност (close out netting);

10. Право на располагање е правото на примателот на обезбедувањето да го користи и продаде финансиското обезбедување обезбедено со договорот за финансиско обезбедување со заложно право, како негов сопственик, во согласност со условите од договорот за финансиско обезбедување со заложно право и

11. Изјава за порамнување е изјава која ја дава примателот на финансиското обезбедување дека со реализација на финансиското обезбедување побарувањето во целост е намирено.

Член 4

(1) Договорот за финансиското обезбедување треба да биде составен во писмена форма и заверен кај нотар.

(2) По исклучок на ставот (1) од овој член заверката кај нотар не се однесува на репо договорите.

(3) Договорот за финансиско обезбедување со готовина се регистрира во соодветната финансиска институција каде што се водат паричните средства на давателот на финансиското обезбедување.

(4) Договор за финансиско обезбедување со пренос на сопственост врз финансиски инструменти се регистрира во депозитарот за хартии од вредност во кој се водат финансиските инструменти.

(5) Договор за финансиско обезбедување со заложно право врз финансиски инструменти се регистрира во Заложниот регистар на Република Македонија.

(6) Заложниот регистар на Република Македонија го известува депозитарот на хартии од вредност кај кој се водат заложените хартии од вредност за регистрираните договори и правата кои произлегуваат од тие договори.

Член 5

Давателот на финансиското обезбедување својата обврска за обезбедување ја исполнува така што готовината, односно финансискиот инструмент го пренесува во сопственост или го дава во залог на примателот на финансиското обезбедување, така што во банката во која се чува готовината и во депозитарот во кој се регистрирани финансиските инструменти, односно во регистарот во кој се води заложното право, обезбедува запишување на правото на сопственост, односно заложното право на примателот на финансиското обезбедување.

Член 6

- (1) Финансиското обезбедување со заложно право на финансиски инструмент може да биде обезбедување на едно или повеќе побарувања кои произлегуваат од определен правен основ меѓу исти субјекти.
- (2) Ако во случај од ставот (1) на овој член не е определен највисокиот износ кој се обезбедува со заложенитот финансиски инструмент, се смета дека финансискиот инструмент гарантира во целина за обезбедените побарувања.
- (3) Финансиското обезбедување со заложно право на финансиски инструменти може да се воспостави само за оние финансиски инструменти кои се водат во депозитар за хартии од вредност и правото за обезбедување со финансискиот инструмент се стекнува со запишувањето во соодветен регистар.
- (4) Примателот на финансиското обезбедување, ако со договорот за финансиско обезбедување поинаку не е договорено, штом се исполнат условите за извршување на обезбедувањето има право да ги продаде заложените финансиски инструменти и за нивната продажба не треба да го извести давателот на обезбедувањето.
- (5) Вишокот на средствата остварени од продажбата во случај од ставот (3) на овој член, примателот на обезбедувањето го пренесува на давателот на финансиското обезбедување.

Член 7

- (1) Во случај на договор за финансиско обезбедување со заложно право, примателот на финансиското обезбедување има право за време на траењето на финансиското обезбедување да располага со заложените финансиски инструменти, односно готовината, доколку давателот на финансиското обезбедување во договорот за финансиското обезбедување или кога било по неговото склучување за тоа изрично го овластил.
- (2) Ако примателот на финансиското обезбедување располага со заложените финансиски инструменти, односно готовината, тој е должен, најдоцна на договорениот ден на пристигнатост на обезбеденото побарување, да обезбеди еднаков финансиски инструмент за замена, односно готовина.
- (3) Со договорот за финансиско обезбедување може да биде определено примателот на финансиското обезбедување на денот на пристигнување на обезбеденото побарување, наместо да обезбеди еднаков финансиски инструмент за замена, односно готовина, да даде изјава за порамнување.
- (4) Ако условот за извршување на обезбедувањето настане пред денот кога примателот на финансиското обезбедување е должен да обезбеди еднакво

финансиско обезбедување за замена, примателот на финансиското обезбедување може да изврши пребивање со затворање.

Член 8

(1) Во случај на договор за финансиско обезбедување со пренос на сопственост, примателот на финансиското обезбедување во времето на траењето на финансиското обезбедување може да располага со финансиските инструменти, односно со готовината.

(2) Ако со договорот за финансиско обезбедување поинаку не е определено, примателот на финансиското обезбедување може веднаш, штом бидат исполнети условите за извршување на обезбедувањето, да ја задржи готовината пренесена за обезбедување, односно финансискиот инструмент или да го продаде финансискиот инструмент за наплата на обезбеденото побарување.

(3) Вишокот на средствата остварени со продажбата во случај од ставот (2) на овој член, примателот на обезбедувањето го пренесува на давателот на финансиското обезбедување.

(4) Ако со договорот за финансиско обезбедување поинаку не е договорено, примателот на финансиското обезбедување, кој за време на траењето на обезбедувањето располага со финансиските инструменти, односно готовината, мора најдоцна на договорениот ден на пристигнатост на обезбеденото побарување, да обезбеди еднаков финансиски инструмент односно готовина за замена.

(5) Ако условот за извршување на обезбедувањето настане пред денот кога примателот на финансиското обезбедување е должен да обезбеди еднакво финансиско обезбедување за замена, примателот на финансиското обезбедување може да изврши пребивање со затворање.

(6) Во случај кога со договорот за финансиско обезбедување со пренос на сопственост се изврши пренос на акции на банка или друга финансиска институција за чие стекнување, согласно со закон е потребна претходна согласност од надлежен орган, примателот на финансиското обезбедување е должен да добие претходна согласност, пред склучување на договорот за финансиско обезбедување.

Член 9

Правото за пребивање со затворање, не престанува да важи во случај на судска или друга заплена или кога против давателот или примателот на финансиското обезбедување се отвора или е во тек постапка за стечај или ликвидација или мерки за реструктурирање или кога примателот на финансиското обезбедување располага со финансиското обезбедување.

Член 10

(1) Договорот за финансиско обезбедување и правата добиени врз негова основа, вклучувајќи ги и правата на извршување на обезбедувањето, остануваат во важност и откако против давателот или примателот на обезбедувањето се отвора или е во тек постапка на стечај или ликвидација.

(2) Во стечајна постапка правата или обврските стекнати врз основа на договор за финансиско обезбедување не можат да бидат ограничувани ниту оспорувани од стечајниот управник или од друг учесник во стечајната постапка.

(3) Правата, добиени врз основа на договор за финансиско обезбедување, остануваат во важност и во однос на каматите кои до денот на започнување на постапката за стечај или ликвидација се уште не пристигнале.

Член 11

(1) Договорот за финансиско обезбедување не може да се прогласи за неважечки доколку бил склучен 90 дена пред донесувањето на решението за отворање на постапката за стечај или ликвидација.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, договорот за финансиско обезбедување се смета за важечки ако примателот на финансиското обезбедување докаже дека при склучување на договорот за финансиско обезбедување, односно при обезбедување на финансиското обезбедување не знаел и не можел да знае дека се исполнети услови за поведување, односно започнување на постапка за стечај или ликвидација.

Член 12

(1) Договорот за финансиско обезбедување може да содржи одредби со кои се пропишува:

а) обврска за давање финансиско обезбедување или за давање дополнително финансиско обезбедување, заради промените во вредноста на финансиското обезбедување или во износот на побарувањето кое се обезбедува или

б) право на повлекување на финансиското обезбедување по пат на замена или размена со друго финансиско обезбедување во иста вредност.

(2) Одредбите од договорот за финансиско обезбедување важат доколку склучувањето, дополнувањето, намалувањето или замената на финансиско обезбедување е извршено 90 дена пред донесувањето на решението за отворање на постапката за стечај или ликвидација.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член, договорот за финансиско обезбедување се смета за важечки ако примателот на финансиското обезбедување докаже дека при склучување на договорот за финансиско обезбедување, односно при обезбедување на финансиското обезбедување

не знаел и не можел да знае дека се исполнети услови за поведување, односно започнување на постапка за стечај или ликвидација.

Член 13

Ако финансиското обезбедување е обезбедено со запишување на преносот на сопственоста или заложното право во регистарот во кој се водат финансиските инструменти, за прашањата на дејството на таквото финансиско обезбедување, прашањата на евентуални барања за форма во врска со склучувањето на договорите за таквите финансиски обезбедувања и реализацијата на таквите обезбедувања, се применува регулативата на државата во која се води регистарот во кој биле запишани финансиските инструменти, кои биле пренесени во сопственост, односно врз кои било воспоставено заложно право.

Член 14

Овој закон влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 1 јануари 2009 година.